Lausunto Hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi vuoden 2025 tuloveroasteikosta, tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta

Tässä lausunnossa arvioidaan Hallituksen esityksen tuloverotuksen muutosehdotuksia. Keskitymme ensisijaisesti tuloverotuksen indeksikorotuksen, työtulovähennyksen ja kotitalousvähennyksen muutosehdotusten arviointiin.

Hallituksen esitys perustelee tehtäviä toimenpiteitä pääasiassa hallitusohjelmalla, jossa mainitaan, että toimenpiteillä tähdätään toisaalta julkisen talouden sopeutukseen ja toisaalta työllisyyden ja talouden kasvuun. Hallitusohjelmassa hallitus myös sitoutuu olla nostamatta kokonaisveroastetta päätösperäisesti. Tässä arvioimme toimenpiteitä hallitusohjelmaa laajemmin perustein tutkimustiedon ja laajempien julkiselle taloudelle asetettujen tavoitteiden valossa.

Hallituksen esityksessä kunnallisverotuksen ansiotulovähennys ehdotetaan poistettavaksi. Sen sijaan ansiotuloveron työtulovähennystä korotettaisiin. Keskeinen ajatus on vahvistaa kuntien taloutta kuitenkaan kiristämättä verotusta, sillä ansiotulovähennys kohdistuu työtulovähennystä enemmän kunnallisverotukseen. Kuntatalouden vahvistaminen on oikeansuuntainen toimenpide, sillä kuntien talous ei ole vahvoissa kantimissa monessa kunnassa.

Hieman kriittisemmin suhtaudumme kuitenkin työtulovähennyksen korotukseen myös keskituloisille. Nykyisin työtulovähennys ulottuu aina 168 000 euron vuosituloihin asti, mikä tarkoittaa jo varsin suurituloista henkilöä, tulojakauman ylimmässä prosentissa olevaa. Työtulovähennys pienituloisille noudattaa tavoitetta parantaa taloudellisia kannustimia työntekoon ja parantaa suhteellisten pienituloisten käytettävissä olevia tuloja. Tällaisia järjestelmiä on käytössä monessa muussakin maassa, esimerkiksi Yhdysvaltain ja Ranskan EITC (Earned Income Tax Credit) järjestelmät tai Britannian sosiaaliturva, jossa on samanlaisia pienituloisten työntekijöiden taloudellista asemaa parantavia elementtejä. Näissä maissa kuitenkin pienituloiset saavat kuitenkin suhteessa suuremmat etuudet, ja verotuki ei ulotu enää keskituloiselle palkansaajalle. Suomessa työtulovähennys taas on veronmaksajakohtaisesti pienempi, mutta ulottuu pienituloisten lisäksi keski- ja suurituloisille. Tutkimuskirjallisuuden valossa (ks. esim. Harju ym. 2023) näiden ryhmien työllisyys tai tehdyt työtunnit tuskin lisääntyvät työtulovähennyksen takia. Sen sijaan valtion verotuloja työtulovähennys vähentää paljon, koska veronmaksajien suuri massa on juuri keskituloisissa. Vaikka vähennys ei

ole suuri yksittäiselle veronmaksajalle, kertautuu verotulojen menetys tässä miljoonapäisessä joukossa suureksi. Siten työnteon kannustimien osalta merkittävämpi muutos valtion verotuksessa olisi ollut kohdistaa työtulovähennystä enemmän pienituloisiin ja pienentää sitä keski- ja suurituloisilta. Yhdistettynä sosiaaliturvaan jo tehtyihin leikkauksiin, työtulovähennyksen kohdentamisella pienituloisiin voitaisiin entisestään parantaa työn vastaanottamisen kannustimia, ja siten kasvattaa sekä työllisyyttä että sopeuttaa julkista taloutta nykyistä esitystä enemmän.

Hallituksen esityksessä progressiivisen ansiotuloverotuksen eri tulorajoihin tehdään indeksikorotuksia, mutta kaksi ylintä tulorajaa jätetään indeksikorotusten ulkopuolelle. Tällöin tuloverotus kiristyy hieman tulojakauman suurituloisessa päässä. Tämä on suotavaa annettuna hallituksen aiemmat sopeutustoimet, jotka ovat kohdistuneet merkittävästi enemmän pienituloisiin kuin suurituloisiin kotitalouksiin. Tällä tuloverotuksen maltillisella kiristyksellä ei tutkimuskirjallisuuden mukaan ole merkittävää negatiivista työllisyysvaikutusta (Matikka, Harju ja Kosonen 2016).

Hallituksen esityksessä kotitalousvähennyksen ylärajaa laskettaisiin nykyisestä 2250 eurosta 1600 euroon, työkorvauksen prosentiksi nykyisen 40 prosentin sijaan 35 prosenttia, ja omavastuuosuuden rajaa nykyisestä 100 eurosta 150 euroon. Myös korvausprosentti maksetuissa palkoissa laskisi 13 prosenttiin. Näillä muutoksilla tavoitellaan 100 miljoonan euron säästöjä julkiseen talouteen. Tutkimustiedon mukaan ei näytä siltä, että vähennys houkuttelisi sen tavoitteiden mukaisesti palveluiden käyttäjien joukkoon uusia kuluttajia, joten sen työllisyysvaikutukset näyttävät jäävän hyvin pieniksi (Harju ym. 2021). Kotitalousvähennystä myös hyödyntää kaikista eniten suurituloiset kotitaloudet. Lisäksi kotitalousvähennykseen kuluu vuosittain noin puoli miljardia verotuloja nykyisillä säännöillä. Näistä syistä kotitalousvähennyksen pienentäminen hallituksen esityksen mukaisesti on hyvä kohde julkisen talouden sopeutukselle. Jos lisäsopeutuskohteita kaivataan, voisi kotitalousvähennyksen lisäsupistus olla hyvä kohde harkittavaksi.

Hallituksen esitys sisältää myös kohdan nollapäästöisten työsuhdeautojen veroedun säilyttämisestä nykyisellään. Annettuna Suomen päästövähennystavoitteet tämä toimenpide on oikeansuuntainen. Kun kuitenkin ottaa huomioon hallituksen esittämät muutokset kokonaisuutena ei hallituksen toimenpiteet ole kovin voimakkaasti sähköautoilua suosivaa, ja siten liikenteestä päästöjä vähentävää (Kosonen ym. 2024).

Tuomas Kosonen

Tutkimusprofessori

Tuomas Matikka

Tutkimusohjaaja

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Verotutkimuksen huippuyksikkö, FIT

Lähteet:

Harju, Jarkko, Tuomas Kosonen, Kaisa Kotakorpi, Tomi Kyyrä, Teemu Lyytikäinen ja Terhi Ravaska (2023). Julkisen sektorin tehtävistä ja sen toimien vaikutuksista. FIT-kirjoitussarja 4/2023.

Harju, Jarkko, Sami Jysmä, Aliisa Koivisto ja Tuomas Kosonen (2021). Does Household Tax Credit Increase Demand and Employment in the Service Sector? Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 1/2021.

Kosonen, Tuomas, Marita Laukkanen, Kimmo Palanne ja Anna Sahari (2024). Hallituksen kaavailema ajoneuvoveron korotus vie Suomea poispäin EU-sitoumuksen päästövähennyksistä. FIT-kirjoitussarja 7/2024.

Matikka, Tuomas, Jarkko Harju ja Tuomas Kosonen (2016). Tuloverotuksen vaikutus työn tarjontaan. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 5/2016.